

Zápočtová práca – Humanitní základy lékařství

Tímea Geciová, 1.ročník, 5.kruh

„Člověk se stal supermanem...Avšak superman s nadlidskou silou nedosáhl nadlidského rozumu. Čím víc roste lidská moc, tím ubožejším se člověk stává. Je třeba vyburcovat naše svědomí, protože se stáváme o to nelidštějšími, oč více se stáváme supermany.“

(A. Schweitzer)

Keď sa povie slovo Superman, asi prvé čo mi napadne je vysoký, tmavovlasý novinár, ktorý po večeroch zachraňuje svet v svojom nezameniteľnom kostýme. Pomáha slabým a utláčaným, ktorí si nemôžu alebo nevedia pomôcť sami. Ak by sme to slovo zovšeobecnil, napísali malým písmenom a zobrali mu jeho konkrétnu tvár dostali by sme tváre lekárov. Moderné diagnostické prístroje, personál školený tými najlepšími, ktorých daný odbor ponúka, najlepšie zdravotnícke pomôcky. Takáto rovnica sa predsa v konečnom dôsledku musí rovnať uzdraveniu, životu ba priam až nadľudskej sile. Ale je to naozaj tak?

Moja osobná skúsenosť s pobytom v nemocnici je len z pozície návštevníka, nie pacienta ale ak by som mala jedným slovom charakterizovať pobyt v nemocnici, použila by som slovo chladný. Pacient na svojom lôžku leží a nemo hľadá na tváre, ktoré popisujú **jeho** telo, **jeho** zdravotné problémy ale nehovorí k nemu. Je nepočutý, neviditeľný, jeden z mnohých. Okraj postele tu predstavuje akúsi oponu, ktorá delí herca od divákov. O mne bezo mňa. Sestry a lekári si menia služby, návštevy prichádzajú a odchádzajú ale pacienti sú tam sami, so svojimi bolesťami a myšlienkami. Nie je čas na príjemný tón, úsmev či pranie dobrého dňa. Nie je čas byť človekom.

Ako je možné, že medicína ako odbor urobila za posledné desaťročia míľové kroky vpred, ale to ľudské v nás zutekalo míľovými krokmi vzad? Vieme prenatalne diagnostikovať chromozómové aberácie v bunkách plodu ale nie sme schopní hovoriť s pacientom ako s človekom? Vidíme nízke hodnoty, pozitívne výsledky ale nevidíme človeka so strachom v očiach. Vyhovárame sa na nedostatok času, financií, personálu ale koľko času vám zaberie popriatie dobrého dňa? Malé prejavy záujmu môžu mať veľký dopad. Pretože stena medzi pacientom a lekárom je už od začiatku. Postavila ju spoločnosť. Nepridávajme teda ďalšie tehly ale vybudujme dvere.

Otázka ľudskosti je najviac kladená pravdepodobne v súvislosti s umelým prerušením tehotenstva. Napríklad len v roku 2012 bolo v Českej republike z celkového počtu potratov 37 734 až 23 032 ukončených umelo, takmer jedna štvrtina predstavovala plody vo veku 7 týždňov.¹ Práve v tomto embryonálnom období vznikajú orgány a štruktúry, ktoré sprostredkovávajú kontakt s vonkajším prostredím – centrálny a periférny nervový systém, zmyslové epitely ucha, nosu a oka.² Prečo teda pracovníčky na klinike v USA, ktorá vykonáva potraty, boli inštruované k tomu, aby na odpovede pacientok či sa už jedná o dieťa odpovedali, že je to len tkanivo, ktoré bolesť necíti?³ Odpoveď ma neprekvapila. Čím viac zabitých embryí, tým viac peňazí pre kliniku. Je to síce legálna procedúra ale je aj eticky a morálne správna? Dokáže si lekár sám pred sebou obhájiť správnosť svojho výkonu?

Myslím si, že práve na umelom ukončení tehotenstva sa dá dobre interpretovať pokrok vedy a dekadencia ľudskosti. Ale ako ďaleko sme schopní zísť? Pred sto rokmi lekári nemali ultrasonografiu, nemali dialyzačné prístroje ale mali rešpekt k ľudskému životu. Hnala ich túžba po poznaní ľudského tela ale pristupovali k nej s pokorou, vážili si ľudský život. Mám pocit, že dnes sa karta obrátila. Veci, ktoré boli kedysi fascinujúce a neprebádané sú dnes len poučkou v učebnici a spoločnosť si z ľudského života spravila zárobkovú činnosť. Odstrihli sme „človečinu“ a nalepili cenovky. Z tváří sa stávajú čísla. Čísla izieb, postelí, poisťovní. Postupom času sa síce do rúk lekárov dostala moc o akej pred desaťročiami ani nesnívali ale ako s ňou naložili? Majú moc uzdraviť ale aj zabiť. Morálne zábrany sme zbúrali a vytvorili miesto pre mamonu.

Môj názor na moc výstižne opisuje spisovateľ Ladislav Mňačko vo svojom diele Ako chutí moc, ktoré sa dá aplikovať aj na prácu lekárov:

„Moc nie je ani dobrá ani zlá. Moc sa môže stať dobrom, moc sa môže stať zlom ,záleží na tom kto ju používa. . Ako s ňou vie zaobchádzať? Čím bola moc v твоjich rukách? Bola dobrom? Bola zlom? Či bola iba samoučelom? Hračkou, s ktorou si sa pohrával, v ktorej si sa kochal?“

Sú to slová, ktoré by sa mal každý lekár pýtať sám seba. Či moc, ktorá mu bola daná vysokoškolským diplomom a atestačnými skúškami, sa prostredníctvom nich stala dobrom alebo zlom. Pretože pacienti prichádzajú a odchádzajú, zdravotné karty sa zavádzajú a skartujú, nástroje sa používajú a sterilizujú. Ale svedomie nemôžeme poslať preč, skartovať alebo poslať k sterilizácii. Svedomie je s nami až do konca.

Preto verím, že nielen naša generácia ale aj tie čo prídu po nás budú okrem excelentných odborníkov v prvom rade ľudia. Lebo pri množstve informácií, ktoré budú od nás vyžadované zabudneme na to kde sa to všetko začalo. Čím sa viac budeme približovať k titulu „doktor“, tým sa viac staneme odborníkmi a menej obyčajnými smrteľníkmi. A práve na tento začiatok by sme nemali zabúdať. Na tento prvý ročník, kde zdravotníctvo poznáme ešte len zo strany pacienta. Pretože ako náhle sa dostaneme na druhú stranu, zabudneme aké to bolo byť odkázaný na iných. Zabudneme, že aj my sme sa kedysi strácali v spleti neznámych pojmov a že aj my sme mali strach. Oblečieme si svoje biele plášte a staneme sa supermanmi. Ale nesmieme dovoliť aby naše plášte zakryli kto v skutočnosti sme. „Pretože človek nikdy nemá veľa možností, no vždy má aspoň jednu, ostať človekom. Za každú cenu.“⁴

Počet znakov: 5273 (vrátane medzier)

Literatúra:

1. ÚZIS ČR, Potraty 2012, ISBN: 978-80-7472-039-0
2. SADLER, Thomas W. *Langmanova lékařská embryologie*. 1. české vydání. Praha: Grada, 2011. 432 s. ISBN 978-80-247-2640-3
3. "I Saw the Humanity of the Fetus:" The Testimony of an Abortion Clinic Worker <http://pop.org/content/i-saw-humanity-of-fetus-testimony-of-an-1947>
4. BUKOVČAN, Ivan. *Kým kohút nezaspieva*. 1971. 115 s.
5. Příhoda, Petr. Etika-Didaktický text. <http://www.lf2.cuni.cz/ustav-lekarske-etiky-a-humanitnich-zakladu-mediciny/etika#10>